

İYİLİĞİN KARŞILIKSIZ OLMASI*

Eüzübi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm,

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîne seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahibihî ecmaîn ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân; feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llah, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin sallallahu aleyhi ve sellem ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ ve külle muhdesin bid'ah ve külle bid'atin dalâleh ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr ve bi's-senedi'l-muttasili ile'n-nebiyyi salla 'llahu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

لَيْسَ الْوَاصِلُ بِالْمُكَافِي، وَلَكِنَّ الْوَاصِلُ إِذَا
انْقَطَعَتْ رَحْمَةُ وَصَلَهَا

(حم.خ.حب.د.ت.طب.ق.عن ابن عمرو)

RE. 361/9 (*Leyse'l-vâsilü bi'l-mükâfî ve lâkinne'l-vâsilu ize'nkataat rahimühû vasalehâ.*)

Sadaka rasûlü'llah, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

Çok aziz ve muhterem müslüman kardeşlerim!

---

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin selâmı, rahmeti, bereketi cümlenizin üzerine olsun... Peygamber Efendimiz'in mübarek hadis-i şeriflerinden bir demet, hocamızın hocası Gümüşhanevî Ahmed Ziyâüddin Efendi Hazretleri'nin telif eylemiş olduğu hadis mecmuasından okuyup izah edilecek.

Bu hadis-i şeriflerin izahına geçmeden önce, evvelen ve hâssaten Peygamber Efendimiz'in ruh-ı pâki için ve onun mübarek âl, ashâb ve etbânının ruhları için; cümle sâdât ve meşâyih-i turuk-u aliyyemizin ruhları için ve sâir enbiyâ ve mürselînin ve cümlesinin âl ve ashâbının ruhları için;

Eserin müellifi Gümüşhaneli Hocamız'ın ruhu için, onun talebelerinin, hocalarının ruhları için; eserin içindeki hadis-i şeriflerin bize kadar gelmesine emek sarf etmiş olan râvîlerin ve alimlerin ruhları için; hocamız Muhammed Zâhid-i Bursevî Hazretleri'nin ruhu için;

Uzaktan, yakından bu hadis-i şerifleri dinlemek üzere şu mescide toplanmış olan siz kardeşlerimizin ahirete intikal etmiş olan bütün sevdiklerinin ve yakınlarının ruhları için; biz hayatta olan müslümanların da, Cenâb-ı Hakk'ın rızasına uygun yaşayıp, huzuruna sevdiği, râzı olduğu kullar olarak varmamıza vesîle olması için, bir Fâtiha, üç İhlâs-ı Şerîf okuyalım! Buyurun:

.....

a. Sıla-i Rahim

Dersin başında Arapça metnini okumuş olduğumuz hadis-i şerifte Peygamber Efendimiz sıla-i rahim ile ilgili bir inceliği bize öğretiyor. Buyuruyor ki sevgili Peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri:¹

لَيْسَ الْوَاصِلُ بِالْمُكَافِي، وَلَكِنَّ الْوَاصِلُ إِذَا
انْقَطَعَتْ رَحْمَةُ وَصَلَهَا

(حم.خ.حب.د.ت.طب.ق.عن ابن عمرو)

RE. 361/9 (*Leyse'l-vâsılu bi'l-mükâfî, ve lâkinne'l-vâsılü ize'nkataat rahimühû vasalehâ.*)

(*Leyse'l-vâsılü bi'l-mükâfî*) Sıla-i rahim eden, akrabaları ile alâkalarını sürdüren, arkadaşlarıyla kardeşliğini sürdüren, dostlarıyla dostluğunu koparmayan, küsüşmeyen, darılmayan, ayrılmayan, sırt dönmeyen kimse, *vâsıl* diye adlandırılıyor. Vasledici, arayı bağlayıcı, arayı koparmayan, bağlayan kimse diye adlandırılıyor hadis-i şerifte.

¹ Buhârî, *Sahîh*, c.5, s.2233, no:5645; Tirmizî, *Sünen*, c.4, s.316, no:1908; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.1, s.530, no:1697; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.2, s.163, no:6524; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.2, s.188, no:445; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.6, s.363, no:6623; Bezzâr, *Müsned*, c.6, s.359, no:2371; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.6, s.221, no:7953; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.7, s.27, no:12999; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.V I, s.275; Hamîdî, *Müsned*, c.II, s.271, no:594; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.II, s.238, no:1587; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.401, no:5222; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXI, s.270; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.III, s.301; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.IV , s.58, no:1674; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.368, no:6984; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XV III, s.257, no:19347.

“*Vâsıl*, yâni böyle alakaları sürdürücü insan, bir mükâfî, karşılık olarak böyle yapan kimse değildir. Yâni muhatabı olan, akrabası veya kardeşi veya dostu kendisine iyi davranıyor da, güzel muamele ediyor da, gelip gidiyor da, o da ona iade-i ziyâret yapıyor, karşılık veriyor. Onun karşılığını bekleyerek kendi hareketlerini tanzim ediyor, onunla ahbaplığını, arkadaşlığını sürdürüyor. Aslı alâkayı sürdürücü makbul kul bu değildir. (Ve *lâkinne’l-vâsıla*) Asıl alakaları kopartmayan, sevgi bağlarını kesip atmayan makbul kul, (*ize’nkatiat rahimühû*) onun akrabaları, yakınları kendisinden alakayı kestiği halde, (*vasalehâ*) onlarla ilgiyi devam ettirendir. Asıl makbul kul budur.”

Yoksa, karşı taraftaki geliyor, o da ona iade-i ziyarette bulunuyor. Karşı taraftaki güleç yüz gösteriyor, bu da güleç yüzlü. Karşı taraftaki ona iyi davranıyor, bu da iyi davranıyor. Ahbaplık devam ediyor. Bunu herkes yapar.

Hani bizde bir atasözü vardır:

“—İyiliğe iyilikle mukabele etmek, her kişinin kârıdır.” Herkes bunu yapar. İyilik yaptı mı bir insan, ona teşekkür eder, o da bir fırsat bulursa iyilik yapmak ister. “Ama kötülüğe iyilikle muamele etmek, kötülüğe iyilikle karşılık vermek her kişinin kârı değildir; o, er kişinin kârıdır.” Adam olmak lâzım, mert olmak lâzım! Bayağı bir güçlü kuvvetli olması lâzım insanın...

“—Neye karşı güçlü kuvvetli olacak? 90 kilo mu olacak?

Pazusunun çapı kırk santim mi olacak? Kuvvet nerede?”

Nefsini yenmekte güçlü olacak. İçinden kızgınlık geliyor, köpürüyor, boğazından dışarıya fıskırıyor, kızıyor karşı tarafa. Yenik, karşı tarafın haksızlığına rağmen, yâni karşı tarafın kendisine ters muamele etmesine rağmen, ben bunu Allah rızası için yapıyorum deyip, kapısına gidip, kapıyı çalıp, onunla ahbablığı sürdürüdür. Asıl babayiğit o... Herkes onu yapamaz.

“—Filancayla konuşmuyorum ben.”

“—Neden?”

“—Efendim ne bileyim geçen gün selâm verdim, almadı. Kerata benim selâmımı almayınca, ben de onun yüzüne bakmıyorum artık.”

Bunu herkes yapar. Nefsin de hoşuna gider bu. Ama ona gidersen o zaman zor.

Böyle bir şey hatırıma geldi: Bizim dostlarımızdan birisi, bu ahlâk, edeb, tasavvuf, terbiye yoluna girmiş. Hocası demiş ki:

“—Dargınlarla barışacaksın. Hak sahiplerine haklarını vereceksin. Helalleşeceksin. Ahiret yolcususun. Ahirete gideceksin. Orada hesap vermek zor... Burada işlerini düzelt, pürüz bırakma... Dava bırakma ahirete... Ahiret mahkemesine iş bırakma, hallet!” gibilerden nasihat etmiş.

O da kendisi üniversite hocası, gitmiş, derdi olan kimselerin yanına, selâm vermiş:

“—Kardeşim, ben seninle barışmak istiyorum.” filan demiş, barışmış.

Ötekisi de şaşırıyor. Allah Allah... Daha önce koridorda gördüğü halde selâm vermeyen, yüz döndüren, öbür tarafa dönen, aleyhinde çalışan insan bu sefer kendisi geliyor, yalvarır, yaltaklanır gibi konuşmak istiyorum diyor. Şaşırıyor ama sonra da gene barışıyor.

Gelmiş hocasına demiş ki:

“—Hocam ben böyle yapıyorum ama, dargın olduğum kimselere gidiyorum, barışıyorum ama nefsim çok ağır geliyor ve izzet-i nefsim kırılıyor.”

Hocaefendi demiş ki:

“—Evlâdım, nefsin izzeti mi olur? Şu senin nefis dediğin şey ne?

إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ إِلَّا مَا رَحِمَ رَبِّي.

(İnne'n-nefse leemmâretün bi's-sûi illâ mâ rahime rabbî) [Çünkü nefis aşırı derecede kötülüğü emreder. Ancak Rabbimin merhamet edip esirgediği nefis müstesnadır.] (Yusuf, 12/53)

Birkaç istisnası vardır —Allah'ın has, halis kulları— ama, bu nefis insana kötülük emredip duran bizim hayvânî tarafımız, beşerî tarafımız. Bize ‘Namaz kılma!’ diyen, ‘Oruç tutma!’ diyen, ‘Yan gel yat!’ diyen, ‘Hayırlara koşma!’ diyen, ‘Camiye gitme!’ diyen, ‘Zevkine, keyfine bak!’ diyen... Bizi böyle ot gibi, nebat gibi, diğer canlılar gibi yaşamağa sevk etmeğe çalışan, yeyip içip yan gelip yatmağa, keyfe, safâya teşvik eden bir şey... Onun izzeti mi olurmuş?

Onun izzetini kıracaksın, onu ayaklar altına alacaksın da, ondan sonra kâmil bir kimse olacaksın!” diye çok güzel bir cevap vermiş.

“—Evlâdım nefsin izzeti mi olurmuş?” diye söyleyince, ben de düşündüm, hakikaten bu izzet-i nefis sözünü çok kullanır dururuz. İnsanın izzet-i nefsi kırılıyor, izzet-i nefsi var filan diye. Bazı tabirlerin üzerinde yeniden düşünmekte fayda var diye geldi hatırıma.

b. Güzel Huy Nedir?

Bir başka hadis-i şerif var, bu hadis-i şerifin mânâsını takviye edici. Peygamber Efendimiz, ashâb-ı kirâmdan bir zât-ı muhtereme diyor ki:

“—Sana güzel huylu olmayı tavsiye ederim.” O zât da soruyor:

“—Yâ Rasûlallah! Güzel huy nasıl olur? Nedir güzel huy?” Diyor ki Peygamber Efendimiz:²

---

² Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.I, s.329, no:236; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd- Duafâ*, c.V , s.334; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Hâkim, *Müstedrek*, c.II, s.563, no:3912; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.279, no:909; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Mekârim-i Ahlâk*, c.I, s.23, no:21; Beyhakî, *Sünenü'l- Kübrâ*, c.X, s.235, no:20881; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.III, s.83, no:297; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.277; Ebû Hüreyre RA'dan.

Hâkim, *Müstedrek*, c.IV , s.178, no:7285; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XV II, s.269, no:739; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Mekârim-i Ahlâk*, c.I, s.22, no:19; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V I, s.222, no:7959; Ukbe ibn-i Amir RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V , s.364, no:5567; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V I, s.221, no:7956; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.235, no:20880; Hz. Ali RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.40, no:5239; RE. 394/4; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XI, s.499, no:11291.

مَكَارِمُ أَخْلَاقٍ عِنْدَ اللَّهِ ثَلَاثَةٌ: تَعْفُو عَمَّنْ ظَلَمَكَ،
وَتُعْطِي مَنْ حَرَمَكَ، وَتَصِلُ مَنْ قَطَعَكَ

(خط. عد. عن أنس)

(*Mekârimü ahlâkı inda'llâhi selâsetün*) Allah indinde mekârim-i ahlâk üçtür:

1. (*Ta'fû ammen zalemeke*) “Sana zulmeden kimseyi senin affetmendir.”
2. (*Ve tu'tî men hameke*) “Sana vermeyen, senden esirgeyen kimseye, zaman dönüp de bir fırsat gelince senin vermendir.”
3. (*Ve tasilü men kataake*) “Seninle alâkasını kesene senin gidip gelmendir. Alâkayı koparan dostuna, akrabana senin gidip gelmendir, alâkayı kesmemendir.”

Dikkat ediniz ki, bu üç misalde de, bu hadis-i şerifte olduğu gibi karşılıksız iyilik var. Karşı taraftan bir iyilik görüp de ondan sonra yapmak değil, aksine kötülük görüldüğü halde kötülüğe iyilikle muamele durumu var. İşte asıl kıymetli olan bu. *Mükâfi*' olursa insan, yâni karşısındakinin yaptığına mukabele ederse o kolay... Ama karşımızdaki menfî hareket ettiği halde biz müsbet hareket edeceğiz.

Neden böyle yapacağız? Allah sevsin diye. Allah'ın rızasını kazanmak için. Allah'ın rızası böyle kazanılıyor. Rasûlüllah Efendimiz böyle buyurmuş. Onun için böyle yapacağız.

“—Akrabadan filanca bana darılmış...”

Sen anmazlıktan gelirsin, gidersin. Filanca sana haksızlık etmiş... Fark etmemiş gibi görünürsün, gidersin. Farklı muamele edersin. Filanca sana falanca zamanda haksızlık etti... Olsun, bağışlarsın. Ne olacak? Herkes bırakıp gidiyor şu dünyayı. Kimse kalmıyor. Hiç kimse kalmıyor şu dünyada. Kimsenin eline de kalmıyor. Mal da yalan, mülk de yalan... Ne güzel söylemiş Yunus Emre:

*Mal da yalan, mülk de yalan,
Var biraz da sen oyalan!*

Hadi ben oyalandım, şu kadar vakit geçirdim, iş işten geçtikten sonra anladım. Hadi biraz da sen oyalan bakalım, biraz da seni aldatsın şu dünya hayatı. Herkes aldanıp duracağına bir kişi aldanınca onun nasihatinden, onun durumundan ötekiler istifade etse de Allah'ın rızasına uygun hareket etseler ya! İnşâallah bizler öyle yapalım. İnşâallah her hareketimizde ölçü

Allah'ın rızasını kazanmak olsun.

Yoksa “Karşı taraf bana bir kötülük yaptı, ben de ona şu kötülüğü yaparım. O benim harmanımı yaktı, ben de onun harmanını yakarım. O benim aileden birisini öldürdü, ben de onun ailesinden birisini öldürürüm.” diyor adamlar. Demiyorlar mı? Kan davası dediğimiz şey ne? “O benim amcamı öldürmüştü. Ben de onun akrabasından birisini bir yerde bir yakalarsam görür gününü!” çekiyor silahı, öldürüyor. Kan davası dediğimiz nedir?

Allah-u Teâlâ Hazretleri cümlemizi güzel huylu eylesin... Şu nefsimizi ve bizi kötülöklere kışkırtan şeytanın vesveselerini yenmeyi cümlemize nasib eylesin...

c. İman ve İlim

لَيْسَ الْإِيمَانُ بِالْتَّمَنِّي، وَلَا بِالتَّحَلِّي، وَلَكِنْ هُوَ مَا
وُقِّرَ فِي الْقَلْبِ، وَصَدَّقَهُ الْفِعْلُ. الْعِلْمُ عِلْمَانِ: عِلْمٌ
بِاللِّسَانِ، وَعِلْمٌ فِي الْقَلْبِ. فَأَمَّا عِلْمُ الْقَلْبِ، فَالْعِلْمُ
النَّافِعُ؛ وَعِلْمُ اللِّسَانِ، حُجَّةٌ اللهُ عَلَى ابْنِ آدَمَ

(أبو نعيم، وابن النجار عن أنس)

RE. 361/10 (*Leyse'l-îmânü bi't-temennî, ve lâ bi't-tehallî, ve lâkin hüve mâ vukkıra fî'l-kalbi, ve saddakahu'l-fi'l.*

El-ilmü ilmâni: İlmün bi'l-lisâni, ve ilmün fi'l-kalb. Feemmâ ilmü'l-kalbi, fe'l-ilmü'n-nâfiu; ve ilmü'l-lisâni, hucetu'llâhi ale'bni âdem.)³

³ Hadisin ilk yarısı şu kaynaklarda bulunmaktadır:

İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, II/177, no: 30351, V I/163, no: 35211; Beyhakî,

Şuabü'l-İman, I/80, no: 66; Hasan RA'dan.

Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II. s.404, no: 5232; Enes ibn-i Mâlik RA'dan. Hadisin ikinci yarısı ise şu kaynaklarda bulunmaktadır:

Dârimî, *Sünen*, Mukaddime, 34, no: 368; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, V II/82, no: 34361; Hz. Hasan RA'dan.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, 2/294, no: 1825; Fudayl ibn-i İyâd'dan

İbn-i Cevzî, *el-İlelü'l-Mütenâhiye*, I/82, no: 88; Câbir RA'dan.

Bu hadis-i şerifi çok dikkatle. can kulağıyla dinleyip hatırunızda tutun!

Peygamber SAS Hazretleri buyuruyorlar ki:⁴

لَيْسَ الْإِيمَانُ بِالْتَّمَنِّي وَلَا بِالتَّحَلِّي، وَلَكِنْ مَا
وُقِّرَ فِي الْقَلْبِ وَصَدَّقَهُ الْفِعْلُ

(الديلمى عن أنس؛ هب. ش. والحكيم عن الحسن مرسلًا)

(*Leyse'l-imânü bi't-temennî ve lâ bi't-tahallî, ve lâkin hüve mâ vukkıra fî'l-kalbi ve saddockahu'l-fi'l.*)

(*Leyse'l-îmânü bi't-temennî*) “İman, ümit etmekle, hayal etmekle değildir, (*ve lâ bi't-tehallî*) dışını sözle, tavırla, edâ ile süsleyip, dışa öyle görünmekle de değildir. Hayal de değildir, dış görünüş de değildir demek istiyor. Temennî demek, hayal kurmak, ümit etmek, tahmin etmek, içinden emel beslemek mânâsına gelir. Tahallî de süslenmek mânâsına gelir. Yâni bir insan güzel sarık sarıyor, bembeyaz bir sarık, bembeyaz bir cübbe giymiş, ütülü, tertemiz, sakalı güzel, tıraşlı, her tarafı itinalı filan...

⁴ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.404, no:5232, Enes ibn-i Mâlik RA'dan. İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.V I, s.289; Ebû Hüreyre RA'dan.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.80, no:66; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.V II, s.189, no:35211, Hakîm-i Tirmizî, *Nevâdirü'l-Usûl fî Ehâdîsü'r-Rasûl*, c.III, s.16; Hasan-ı Basrî Rh.A'ten.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.25, no:11; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XV III, s.243, no:19317,19318.

Dışı öyle. Ama içi? Yâni sadece bu dış önemli değil. Mühim olan içinde ne var? Kabın dışı altın ama içi zehirse ne olacak? Dışın kıymeti olmayacak o zaman. Altın olmasının kıymeti yok. Mühim olan iç. Onun için Peygamber Efendimiz buyurmuş ki: “İman, ümit etmekle, heves etmekle, iştiha duymakla, şöyle bö yle olsa filan diye temennî etmekle değildir. Dışını süslemekle de değildir.

Peki nedir? (*Ve lâkin hüve mâ vakara fî kalbihî*) “Fakat iman denilen şey, insanın gönlüne gelip oturan bir şeydir. İnsanın kalbine gelir, yerleşir iman. Oturur, (*ve saddockahu’l-fi’lü*) ve kişinin yaptığı fiiller, hareketler iman ehline yakışan fiil olur. Fiilinde görülür iman.”

Neden bu adam böyle yaptı? Mü’min de ondan böyle yaptı der insan. Yaptığı harekete bakar, mü’min. Falanca adam sahtekâr mı, riyâkâr mı, has halis bir kimse mi? E Allah deyince, ayet okuyunca göz yaşları döküyor, titriyor, zekatını veriyor, namazını kılıyor... Müezzin minareden “Haydin namaza!” dediği zaman işini bırakıp geliyor... Fiili, imanını gösteriyor. Yoksa mini etek giyip, baş açık, göğüs açık, omuz açık... “Sen benim kalbime bak!” demiyor. Olmaz ki! Sen mü’minsen imanının eseri olacak. Mü’minin bir yaşayışı var. Neye göre bir yaşayışı var? Ahkâm-ı dîne uygun bir yaşayışı var. Müslümanın bir dünyası var. Nasıl bir dünyası var? Allah’ın emirleri ve yasaklarıyla hudutları çizilmiş bir dünyası var. Müslüman rüşvet verir mi? Veremez. Müslüman faiz yiyebilir mi? Yiyemez. Müslüman haksızlık yapabilir mi? Yapamaz. Müslüman başkasının

malını gasp edebilir mi? Edemez. Müslüman, bir başkasının tarlasından izni olmadan geçebilir mi? Geçmez. Müslüman başkasının ağacından meyva koparır mı, fidanından çiçek kopartır mı? Kopartmaz. Müslüman, başkasının karısına, kızına yan bakar mı? Bakmaz. Müslümanın yasakları var. Müslümanın dünyası var, müslümanın değer hükümleri var, kıymet hükümleri var. Müslüman şunu iyi bilir, bunu kötü bilir. İyi bildiği şeyi yapar, kötü bildiği şeyi yapmaz. Ötekisi? Ötekisi laf... Peygamber Efendimiz öyle buyuruyor. (*Leyse'l-îmânü bi't-temennî*) "İman temennî ile değildir."

"—Ben mü'minim. İnşâallah ben iyi müslümanım. Öyle heves ediyorum."

Heves ediyorsun ama göster fiilinde. Kalbe girecek Allah korkusu. O Allah korkusu sana sabah ezan okunurken yatakta yatmayı haram kılacak. Yapamayacaksın. Allah çağırıyor diyeceksin. Harama el uzatamayacaksın. Yalnız kaldığın zaman da günahı işleyemeyeceksin. Kimse görmediği yerde de hata yapamayacaksın. İman senin içinde bekçi olacak. O cevher sana kıymet verecek.

Yoksa;

"—Nesin sen?"

"—Müslümanım el-hamdü lillah. Sen benim kalbime bak." Ben senin kalbine ne bakayım? Ben senin kalbini göremem ki!

Ben seni sineye bakarım. Sen camiye geliyor musun, sen zekatı veriyor musun, sen fakire acıyor musun, sen yanında çalıştırdığın insanın hakkını veriyor musun, ortaklık yaptığın

kimseye, ortaklığın şartlarına uygun hareket ediyor musun, sattığın malı iyi satıyor musun, yaptığın işi hâlis, temiz, has, güzel iş yapıyor musun? İmanlı öyle yapar.

Hadis-i şerifin devamında Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:⁵

الْعِلْمُ عِلْمَانِ: عِلْمٌ بِاللِّسَانِ، وَعِلْمٌ فِي الْقَلْبِ. فَأَمَّا
عِلْمُ الْقَلْبِ فَالْعِلْمُ النَّافِعُ؛ وَعِلْمُ اللِّسَانِ، حُجَّةٌ اللَّهُ
تَعَالَى عَلَى ابْنِ آدَمَ

(أبو نعيم، وابن النجار عن أنس؛ ش. والحكيم عن الحسن مرسلًا؛ خط. عن جابر)

(*El-ilmü ilmân*) “İlim iki çeşittir, iki türdür, iki tanedir: (*İlmün bi’l-lisân*) Birisi dil ile söylenen ilimdir.” Dil döner, söyler, kelimeleri ağızdan dökülür insanın. Bir şeyler söylüyor. “Vay, ne kadar güzel, ne bilgili adam, neler söylüyor.” der insan. Dilden söyler.

⁵ Dârimî, *Sünen*, c.I, s.114, no:364; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.XIII, s.235, no:35502; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.407, no:1161; Hakîm-i Tirmizî, *Nevâdirü’l-Usûl fî Ehâdisü’r-Rasûl*, c.II, s.303; Hasan-ı Basrî Rh.A’ten.

Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.IV , s.346, no:2179; Câbir ibn-i Abdullah RA’dan.

Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.III, s.68, no:4194; Hz. Aişe RA’dan. Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.II, s.294, no:1825, Fudayl ibn-i İyad Rh.A’ten.

Kenzü’l-Ummâl, c.X, s.133, no:28667, 28946, 28947; *Câmiü’l-Ehâdis*, c.XIV , s.363, no:14498, 14499 ve c.XV III, s.244, no:19318; RE. 361/10.

(*Ve ilmün fi'l-kalb*) “Bir diğ er ilim vardır ki o da gönüldedir.” İkinci ilim dinde değildir, insanın içindedir. Gönlüne yerleşmiştir. Gönlündedir o bilgi, o ilim. (*feemmâ ilmü'l-kalbi fe'l-ilmü'n-nâfiu*) “İşte gönlün içindeki o ilim var ya, faydalı ilim odur.”

“—Sen iyice hayat tecrübelerinden anladın mı, Allah'a tevekkül edince Allah seni kurtarıyor.”

“—Anladım hocam! Birkaç defa denedim, tevekkül ettim Allah- u Teâlâ Hazretleri'ne, Allah-u Teâlâ Hazretleri beni o sıkıntılardan kurtardı.”

İşte o ilim senin kalbinde, dilde değil. Denemişsin, içine yerleşmiş. Faydalı ilim o. Sen denedin mi ki Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne asi geldiğin zaman sana bir tokat geliyor, şefkat tokadı veyahut ceza tokadı... “Ey kulum! Sen Müslümansın. Kâfir yapar. Ama sen yapma!” diye bir tokat vurur Allah-u Teâlâ Hazretleri. Bir mânevî tokat gelir... “Haaa, geçen gün şöyle bir hatalı iş yaptım da başıma bundan geldi.” der insan, anlar.

Hani geçen haftalar size anlattım ya... Yalancı şahitlik etmiş de, birisini katil yerine bilmem kaç sene hapiste yatırtmış, şey yapmış. Sonra kendisinin aynı yaştaki çocuğu ölüvermiş.

Cezayı gördün mü, Allah'a asi olduğu zaman cezanın geld iğini gördün mü? Korkar mısınız? Korkarım. İşte o ilm-i nâfi' o, senin içine yerleşmiş hakiki bilgi o...

“—Ben Allah'tan korkarım, bunu yapamam!” diyor musun sana bir kötülüğü teklif ettiklerinde? “Yapamam yâ, üstüme gelmeyin, mümkün değil, yapamam.” diyor musun?

Tamam, senin içinde bir ilim var, bir bilgi var ki onu yaptığın zaman Allah senden hoşnut olmayacak diye içine iyice yerleşmiş, bir şey yapmıyorsun. Veyahut koşuyor musun bir hayra?

Bak şimdi biraz evvel bir hacı ablamızın yanına teşekkürle gitmiştik, oradan geldik. Falanca yerdeki arsasını 1 milyon liraya satmış. 500 bin lirasını getiriyor, hayra veriyor. Senin 50 milyonun var, 25 milyonunu verebilir misin? Bak senin yanında 25 milyon kalacak, daha fazla. Oraya 500 bin lira kalıyor, senin yanına 25 milyon kalıyor. Verebilir misin? Veremem. O hacı abla senden daha cömert. Onun 500 bin lira vermesi, senin 25 milyon vermen kadar kıymetli. Daha cömert. Veriyor çünkü. İhtiyacı var müslümanların, her şey parayla oluyor.

Geçen hafta söylediler bana:

“—Üç tane yetim, anaları babaları yok... Evlerine gittim, perişan, rutubetli... Yiyecekleri, içecekleri yok.” dediler.

Birisi —Allah râzı olsun— bir 5 bin lira vermişti. Gönderdik. Hadi bu 5 bin lirayla şey yapsın dedik. Parayla oluyor. Yâni “Allah afiyet versin... Allah versin...” demekle olmuyor ki! Parayla oluyor. Şimdi bu camimiz... Bak arkadaşlarımızın yarısı ayakta. Hadis dinlemeğe geliyorlar. Peygamber Efendimiz’in hadisleri.

Dinleyecekler, hayatlarını ona göre tanzim edecekler. Yarısı ayakta, yer yok...

Ecaminin sağını solunu alsak, aşağı taraflarındaki evleri, şeyleri alsak, avluyu yağmurdan, çamurdan korunur hale getirsek, kardeşlerimiz

geniş yerde otursalar; hanım kardeşlerimiz otursalar, dinleseler, Rasûlüllah'ın emirlerini, yasaklarını duysalar da hayatlarını ona göre tanzim etseler iyi değil mi? İhtiyaç var.

Bak Ramazan gelecek şimdi, erkekler gelecek burada hatimle namaz kılacaklar, safâ sürecekler. Salevât-ı şerîfe getirecekler, gözyaşı dökcekler, içleri zevkten zevke geçecek, memnun olacaklar. Ya hacı teyzeler ne yapacak? Kadınlara yer yok. Ondan sonra, bu kadınlar niye böyle yapar, niye boyanır, niye şöyle gezer, niye böyle gezer diyoruz.

Bilmezse yapar. Mahzuru yok sanır. “Benim kalbim temiz.” der. Birkaç kişiden de öyle duymuşsa... “Benim kalbim temiz.” der, bilmez şeyi. Kadın koku süründü mü onun kokusunu başka bir yabancı duydu mu lanet eder melekler ona. Onu bilse o kadın o kokuyu sürünür mü? İyi bir şey diye sürünüyor.

Bilmesi için de dinlemesi lâzım. Dinlemesi için de dinleyecek yer lâzım. Dinleyecek yeri temin etmesi için de erbâb-ı hamiyetin, cömerdin kesesini açıp da Allah rızası için buraya şey koyması lâzım. Bana verme parayı. İşte şurada aşağıda ev... Git al. Ben para falan istemiyorum kimseden. Çünkü kendimin paraya ihtiyacı yok. Ben de veririm imkânım varsa. Benim paraya ihtiyacım yok el-hamdü lillâh... Ama hayra hepimizin ihtiyacı var.

Hepimiz hayır yapacağız ki, öldükten sonra arkamızdan hayırla yâd olunalım. İskender Paşa'nın ruhuna her gün böyle tümen tümen

sevap gidiyor. Sabah burada Allah deniliyor, Kur'an okunuluyor, Yasin okunuyor, hatimler indiriliyor, böyle dersler veriliyor, namazlar kılınıyor... Adamcağız öleli 400 sene olmuş, ölmesinden 400 sene geçmiş, hâlâ defterine melekler sevap yazıyorlar.

Bu bir iddia da değil. Hadis-i şerifte böyle bildiriyor Peygamber Efendimiz. Hayır sahibi, sadaka-i câriye sahibi olan insanın, hayrı ayakta durduğu müddetçe defter-i a'mâli çalışır.

İşte ilmin birisi böyle insanın kalbine yerleşmiş ilimdir.

Denemiştir, kalbi yüzde yüz kânîdir, öyle hareket eder.

“—Ben haram parayı çocuğuma yedirmem.” diyor meselâ bir memur. “Yedirmem! Ben deli miyim çocuğuma haram parayı yedireyim. Sonra sakat olur çocuğum.” diyor.

Tamam, onda faydalı ilim var. Ötekisi de deveyi bulsa hamuduyla yutacak. O da rüşvetten filan korkuyor. Ötekisi yemeyince diyor ki:

“—Sen bana getir, ben yiyeyim.” diyor. Öyle doktor var ki:

“—Sen içkiyi iç, günahı bana.” diyor.

Kimse kimsenin günahını yüklenmez ama o öyle dediği için onun günahı kadar günahı buna zammederler, eklerler. Artı o adamın günahı. Ama o adamdan günah eksilmez. Onun için Allah cümlemize ilm-i nâfi', faydalı ilim nasib eylesin...

Bu bizdeki ilim herkeste vardır. Avrupa'dan bir müsteşrik getir, oryantalist getir yâni şu Arapça, Farsça'yı okumuş olan ama hristiyan olan bir adamı getir, İslâm'a göre sabrın önemi nedir, sadakanın değeri nedir, İslâm'da kaç çeşit mali mükellefiyet vardır de, belki söyler adam. Dili söyler ama kalbi kâfir, başka dinden. Dil önemli değil. Kalp önemli. Allah-u Teâlâ Hazretleri cümlemizin kalbini mamur eylesin... Kalbi harap olmasın...

Hadis-i şerifin sonunda bildiriyor ki Peygamber Efendimiz: *(Ve ilmü'l-lisân hucetu'llâhi ale'bni âdem)* "Dil ilmi, dil ucunda bulunan bilgiler, dille söylenen bilgiler..." İçte değil de dışta söylenen bilgiler. Bunlar nedir? *(hucetu'llâhi ale'bni âdem)* "Bunlar, Allah'ın Ademoğluna aleyhte vesikalarıdır."

Nedir aleyhte vesika? "Gel buraya kul!" diyecek Allah-u Teâlâ Hazretleri "Sen bunu başkasına söylemedin mi? Dilinle söyledin. Niye tutmadın? Biliyordun bak bunun böyle yapılmaması gerektiğini, şu hayrın şöyle yapılması gerektiğini biliyordun, bilmeseydin söylemezdin. Biliyordun, neden tutmadın?" diye aleyhine hüccet olacak, aleyhine delil olacak.

Onun için, Allah-u Teâlâ Hazretleri buyuruyor ki:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ. كَبُرَ
مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ.

(*Lime tekûlûne mâ lâ tef'alûn*) “Ey iman edenler! Niçin yapmadığınız, yapamayacağınız şeyleri dilinizle söylüyorsunuz?” (*Kebûre makten in-da'llâhi en tekûlü mâ lâ tef'alûn*) Yapamayacağınız, yapmadığınız şeyleri söylemek, Allah indinde büyük kızgınlığa sebep olur. Çok büyük kızgınlık meydana getirir.” (Saff: 2,3)

Ya yapabileceğin şeyi söyle veyahut yapamayacağın şeyi söyleme. Yâni yapabileceğin kadar söyle. Mehmed Akif'in güzel bir şiiri vardır. Nevruz adında bir yeğeni var demek ki, ona söylüyor:⁶

İhtiyar amcanı dinler misin, oğlum, Nevruz?

Ne büyük söyle, ne çok söyle; yiğit işte gerek!

Lâfı bol, karnı geniş soyları taklid etme;

Sözü sağlam, özü sağlam, adam ol, ırkına çek!

Bizim dedelerimiz öyleydi. Az konuşurlardı. Yaptığını da söylemezdi hatta. Kimse bir şey yapmadı sanıyor ama koca camiler, o kesme kesme taşlardan yapılmış kervansarayları, medreseleri kim yaptı? Kitap yazmıştır, başına adını yazmaz adam mütevazı olsun diye, Allah bilsin diye. Hayır yapar, gizli yapar, geceleyin dağıtır sadakayı. Bırakır, kaçar gider hayrı. Avucuna bırakır, kaçar gider. Öyle yapmışlar.

Dilde olmasın ilmimiz, bilgimiz, Allah-u Teâlâ Hazretleri, bilgiyi gönlümüze yerleştirsin... Tabii o bilginin gereğini tatbik etmeyi de cümlemize nasib eylesin... Bildiğimizle amel etmeyi nasib eylesin...

⁶ M. Akif Ersoy, Safahat, s. 510, İnkılâp ve Aka Kitabevi, İstanbul, 1966.

İşte o ilm-i kalb denilen, ilm-i nâfi' denilen şey, işte o ilm-i tasavvuf. Dinde fıkıh sahibi olmak, *tefakkuh fi'd-dîn* denilen şey. Allah cümlemizi dinde fakih eylesin... Rabbi zidnî ilmâ...

d. Deccal Fitnesi

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁷

لِيُذْرِكَنَّ الدَّجَالَ قَوْمًا مِثْلَكُمْ، أَوْ خَيْرًا مِنْكُمْ؛ وَلَنْ يُخْزِيَ اللهُ أُمَّةً، أَنَا أَوْلَاهَا، وَعِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ آخِرُهَا

(الحكيم، ونعيم بن حماد في الفتن، وتعقب ك. عن عبد الرحمن بن جبیر عن أبيه. قال الذهبي

هذا خبر منكر)

RE. 362/1 (*Leyüdrickenne'd-deccâlû kavmen misleküm ev hayren minküm; ve len yühziya'llahu ümmeten, ene evvelühâ, ve îsebnü meryeme âhiruhâ*)

Bu hadis-i şerif de iyi insanların dünyanın en sonuna kadar eksik olmayacağını bildiren bir hadis-i şeriftir. Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:

(*Leyüdrickenne'd-deccâlû*) “Deccal denilen mel’un bulacak, idrak edecek, karşılaşacak, karşısında hazır bulacak...” Kimi? (*Ka vmen misleküm*) “Sizin gibi bir topluluk bulacak.” Kime söylüyor Peygamber Efendimiz bu sözü? Sahabe-i kirâm – *rıdvânu'llahi teâlâ aleyhim ecmaîn*— hazretlerine diyor. “Sizin gibi insanlarla karşılaşacak Deccal.

⁷ Hâkim, *Müstedrek*, III/43, no: 4351; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, IV /206, V II/414, no: 36971; Tirmizî, *Nevâdirü'l-Usûl fî Ehâdîsi'r-Rasûl*, II/93; Münâvî, *Feyzü'l-Kadîr*, V /355. (Abdurrahman ibn-i Cübeyr, babasından rivâyet etmiştir.) İbn-i Hacer, isnadının hasen olduğunu söylemiştir. (Gümüshanevî, *Levâmiu'l- Ukûl*, IV /18.)

(*ev hayren minküm*) ve yahut sizden daha hayırlı kimselerle karşılaşacak.” Söze bak, söze dikkat! Ya sizin misliniz veyahut sizden daha hayırlı kimselerle karşılaşacak Deccal.

Biliyorsunuz Deccal, ahir zamanda çıkacak. Ahir zamanda çıkacak, şerleri takviye edecek, hayırları ters gösterecek. Birtakım olağanüstü şeyler gösterip herkesi kendisine cezb edecek. Ölülere diriltecek, kuru yerleri yeşertecek... Bazı böyle olağanüstü kabiliyetler gösterecek ama, ona asıl mü'min kimseler aldanmayacak.

Deccal büyük bir fitnedir. Çünkü iyi bir şeymiş gibi gösterip, halkı kendisine bağlayıp aldatacak. Deccal, halkı aldatacak. Onun cennet diye çağırdığı şey, aslında cehennem yolu olacak. Onun cehennem gibi kötü gösterdiği yol da, aslında hak yol olacak. Deccal, demek ki bir büyük fitneci, bir büyük gerçekleri ters çevirici bir kimse ve varlık ki, hayrı şer, şerri hayır gösterecek. İyiliği kötülük gibi gösterecek, kötülüğü iyilik gibi gösterecek.

Kim ona uyarsa, ona tabi olursa cehenneme gidecek. Kim ona karşı gelirse o cennetlik olacak. Ama iyi mü'min olanlar, kalp gözü açık olanlar, onun alnında (*hâzâ kâfirun*) yazısını görecekler. “Bu kâfirin ta kendisidir.” diye anlayacaklar. Bir şeyler yapıyor ama... Ortalığı yeşertiyor filan... Ama kâfir olduğunu anlayacaklar hareketinden.

Onun için Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁸

---

⁸ Tirmizî, (44) *Tefsîrü'l-Kur'an*, 15, 3127; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan. Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.312, no:3254; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.II, s.102, no:7497; Ebû Ümâme RA'dan.

اتَّقُوا فِرَاسَةَ الْمُؤْمِنِ فَإِنَّهُ يَنْظُرُ بِنُورِ اللَّهِ

(ت. عن أبي سعيد)

(*Ittekù firâsete'l-mü'min feinnehû yenzuru bi-nûri'llâhi*) “Mü'minin ferasetinden, anlayışından kork, çünkü Allah'ın nuruyla bakar.” Lalettain bir bakışla bakmaz. Ciğerini okur insanın. Karşımdaki adam bir şeyler söylüyor... Ne söylerse söylesin, ciğeri beş para etmez. Anlar... Bir hareketine bakar, bir sözüne bakar, özü sözünü tutmuyor, uygun değil, bu adam beş para etmez der, şıp diye anlar.

Geçenlerde bizim arkadaşlardan birisinin babası geldi, ağlıyor... İki gözü iki çeşme;

“—Benim oğlum beş vakit namaz kılan, iyi bir kimseydi, sapıttı, yolu şaşırdı.” diyor.

Ne yapmış şaşırmış da? Eski güzel ibadetlerini filan bırakmış, bir başka zümreye uymuş, kapılmış ona. O zümrenin kitabını getirmiş,

“—Baba bunu oku.” demiş. Babası okumuş,

“—Evladım, sen tahsil görmüş bir insansın, ben cahil bir insanım. Şu kitap beş para etmez. Ben bu kitabın beş para etmediğini anladım. Bak içinde ne kadar bozgunculuk var. Sen bunu tahsilinle anlayamadın mı?” demiş.

Şimdi Deccal nedir? Hakikaten böyle bir gözü olan tek bir şahıs mıdır? Bir gözü olan, böyle olağanüstü şeyler yapıp dahalkı aldatan bir tek şahıs mıdır yoksa bu bir sembol müdür ve bu sembolden murad nedir gibi şeyler... Bilmiyoruz

tabii. Biz Allah'ın aciz naçiz kullarıyız. Öyle bir şeyi de söylemek durumunda değiliz. Ama kimisi de diyor ki:

“—Bak şu medeniyet dediğimiz şeye! Medeniyet diye giriyor da tek gözlü. Sadece maddeyi görüyor, mânevî hayatın inceliklerini görmüyor. Ahlâkı, adabı görmüyor, mânevî değerlerin kadr ü kıymetini anlamıyor, girdiği yerde ahlâk, adab, ne gibi meziyetler varsa, yüksek insanî değerler varsa yıkıp götürüyor. Kim ona tabi olursa, aslında imanından sıyrılıp gidiyor, cehennem yolunu seçmiş oluyor. Kim onun hakiki çehresini anlarsa kurtuluyor.” diye öyle bir mânevî mânâ verenler de oluyor.

Kimisi de diyor ki:

“—İşte bu gözü kör olan filanca adamdır. Şöyle etti, böyle etti...” filan diyor. Her ne ise...

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:⁹

إِنَّهُ لَمْ يَكُنْ نَبِيًّا بَعْدَ نُوحٍ إِلَّا وَقَدْ أَنْذَرَ الدَّجَالَ
قَوْمَهُ وَإِنِّي أَنْذَرُكُمْوَهُ

(حم. د. ت. حب. ك. عن أبي عبيدة بن الجراح)

⁹ Tirmizî, (31) Fiten, 55, no: 2234; Ebû Dâvud, (39) Sünnet, 25, no: 4756; Ahmed ibn-i Hanbel, I/195, no: 1693; Buhârî, *Târih-i Kebîr*, V /97, no: 279; Ukaylî, *Duafâ*, II/263, no: 817; Ebû Ubeydetü'bnü Cerrâh RA'dan.

Ebû Ya'lâ, *Sünen*, II/332, no: 1074; Heysemî, *Mecmau'z-Zevâid*, V II/336; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

(*Innehû lem yekûn nebiyyûn ba'de nûhin illâ vekad enzere'd- deccâle kavmehû*) “Nuh AS’dan sonra kavmini Deccal’e karşı uyarmamış hiçbir peygamber yoktur.” (*Ve innî ünzirûkümûh*) Şüphesiz ben de sizi uyarıyorum.”

Büyük bir fitne, çok büyük karışık bir iş...

Bundan bize çıkacak ders nedir? İmanı öğrenelim, neyin imana uygun olduğunu, neyin imana ters olduğunu anlarız. Eğer Kur’an’a sarılırsanız, eğer şu okuduğumuz hadisler gibi hadislere sarılırsanız sapıtmazsınız. Kimse sizi aldatamaz, kimse sizi kandıramaz.

Sizi kandırmak isteyen insanın ilk adımı nedir? İlk adımı, sizi Peygamber Efendimiz’in sünnetinden ayırmak istemektedir.

“—Sünnet canım bu...”

Ne olmuş! Niye ağzını, burnunu kıvırıyorsun? Sünnet olunca bir şey mi? Sünnet ya işte Peygamber Efendimiz’in yolu, tavsiyesi, emri. Daha ne istiyorsun? Dudak kıvırıyor sünnet diye. Sünneti sen ne sandın? Sünnet, benim dinimin iki kuvvetli temelinden birisi. Sen sünnete ne diye burun kıvırıyorsun, dudak kıvırıyorsun? Oradan vaz geçirdi mi, sünnetten vaz geçirdi mi, “Allah’ın kitabı yeter.” dedi mi, seni orada kandırır. Çünkü Kur’an-ı Kerim’in ayetlerini keyfine göre te’vil eder.

Bu hadis-i şerifler Kur’an’ın bekçisidir. Kur’an’ın ayetlerinin başında durur, o Kur’an’ın ayetlerini kalbi bozuk insanların yalan yanlış tefsirlerine fırsat vermez hadis-i şerif. Bir insanda hadis bilgisi oldu mu Kur’an’ı doğru anlar. Kur’an-ı

Kerim, hadis-i şerif ile açıklanır. Kur'an-ı Kerim Rasûlüllah'ın hayatı ile belli olur. Kur'an-ı Kerim'in nasıl anlaşılması, hayata nasıl tatbik edilmesi gerektiği, hadis-i şerif ile anlaşılır.

Onun için hadis-i şerife sımsıkı sarılacaksınız, Kur'an-ı Kerim'e sımsıkı sarılacaksınız. Hiç korkma! “Sizin aranızda ben, iki büyük kitle bırakıyorum, zümre bırakıyorum, onlara sarıldınız mı asla sapıtmazsınız.” diyor Peygamber Efendimiz. “Kur'an-ı Kerim ve benim hadisim.” diyor.

Başka bir hadis-i şeriflerinde Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹⁰

عَسَىٰ أَحَدُكُمْ يُكَذِّبُنِي وَهُوَ مُتَّكِيٌّ عَلَيَّ أَرِيكَتِهِ،
يَبْلُغُهُ الْحَدِيثُ عَنِّي، فَيَقُولُ: مَا قَالَ ذَا رَسُولُ اللَّهِ،
دَعِ هَذَا، وَهَاتَ مَا فِي الْقُرْآنِ

(أبو نصر السجزي في الابانة وقال غريب عن جابر؛ أبونصر عن أبي سعيد)

RE. 315/10 (*Asâ ehadüküm en yükezzibenî ve hüve müttekiün alâ erîketihi, yebluğuhu'l-hadîsü annî, feyekülü: Mâ kâle zâ rasûlü'llâh, da' hâzâ, ve hâti mâ fi'l-kur'ân.*)

(*Asâ ehadüküm en yükezzibenî*) “Sizden biriniz muhtemeldir ki belki beni yalanlayacak, sakın öyle yapmayın! Nasıl yalanlayacak? (*Ve hüve müttekiün alâ erîketihî*) “Koltuğuna yaslanmış,

¹⁰ Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.III, s.346, no:1813; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.59, no:4160; Heysemî, *Mecmau'z-Zevâid*, c.I, s.155, no:697 ; Câbir RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.194, no:983; *Câmiü'l-Ehadîs*, c.XIV , s.206, no:14124.

yâni keyfi yerinde, göbeği kocaman, rahatı yerinde, karnı tok, sırtı kalın, ensesi kalın bir kimse... (*Yebluğuhu'l-hadîsü annî*) Benden bir hadis-i şerif kendisine vâsıl olur da, o zaman der ki:

(*Mâ kâle zâ rasûlü'llâh*) 'Rasûlüllah bunu söylemez, söylememiştir. (*Da' hâzâ, ve hâti mâ fi'l-kur'ân*) Sen bunu, bu hadis-i şerifi bırak, Kur'an'da ne varsa ona uy!' der. Böyle diyenlere aldanmayın!" diye bizi uyarıyor Rasûlüllah Efendimiz.

Onun için hadis-i şerife sarılacağız, sünnet-i seniyyeye sarılacağız. Ehl-i sünnet ve'l-cemaatten olacağız. Hadis-i şerifi inkâr etti mi insan öyle bir bereket gidiyor ki üzerinden, nereye yuvarlanacağı belli olmaz.

Bak burada da Peygamber Efendimiz diyor ki: "İyi insanlar hiç eksik olmayacak, o tanrılık davasında olan o deccal çıktığı zaman bile yine karşısında sahabe gibi insanlar olacak. Hatta sahabeden daha hayırlı insanlar olacak. O daha hayırlılık nereden olur? Şöyle olabilir: Sahabe-i kirâm, Rasûlüllah Efendimiz'i gördü, mübarek cemaline gözleri deydi, erdi, sözlerini dinlediler, sohbetinin şerefiyle şereflendiler, nimetlendiler, elbette mü'min olacak.

Ama gel bakalım sen, küfrün böyle dalgalar gibi insanın üstüne hüçûm ettiği, her tarafta fitnenin, fesadın kaynaştığı bir zamanda has müslüman ol, Allah'ın yolunda dosdoğru yürü, haramlara bulaşma, dünyaya meyletme, Allah'ın rızasının yolundan ayrılma, hadi bakalım göreyim seni.

Hiç sokakta açık kadın yokken, insanın gözüyle günah işlemesi zor olur. İlle gideceksin, bir cama tırmanacaksın, camdan içeriye bakacaksın, günah öyle olur. Ama sokaklarda mekşûfe kadınlar dolaşıp dururken insan nereye bakacağını şaşırır. Sağa baksan orada var, bu tarafa çevirirsin, burada var. Önüne bakarsın, önünde var, arkana bak... Ne yapacaksın? Göz yumacaksın, başını ayağının ucuna eğecek, kız gibi gözün yerde yürüyeceksin ne yapalım. Zor.

Meşhur iki evliya kardeş varmış. Birisi dağda çobanlık yaparmış, ötekisi de şehirde kundura tamirciliği yaparmış, eskiciymiş. Dağdaki çoban, kardeşini ziyarete gitmek istemiş. Hayvanlarından süt sağmış, mendilinin içine... E mendilde süt durur mu? Keramet gösteriyor. Mendilde süt normal olarak durmaz ama mendilin içinde... Şehre ağabeyinin dükkanına girmiş,

“—Selâmün aleyküm ağabeyciğim!” demiş,

“—Aleyküm selâm kardeşim. Hoş geldin. Otur bakalım şuraya.”

“—Sana biraz süt getirdim.”

“—As şuradaki direktteki çiviye.” Direktteki çiviye asmış.

Oturup konuşurlarken, ne yapıyorsun, ne ediyorsun derlerken, bir kadın gelmiş o devre göre.

“—Eskici baba, şu benim ayağımın şeyi koptu, şunu diken misin, yapar mısınız?” diye elini uzatıp da, eli çarşaftan biraz çıkıp bileği görününce,

rivayete göre o dağdan gelen kardeş, yâni keramet gösterip mendilin içinde keramet gösterip süt getiren kardeşin gözü takılmış kadının bileğine...

O zaman başlamış mendilden dım, dım, süt damlamağa... Aşağıya damlamağa başlamış. O zaman ağabey demiş ki öteki kardeşe:

“—Aman kardeşim, gözüne dikkat et. Burası şehirdir. Burada evlilik kolay değildir. Dağda çobanlık yapmağa benzemez.” demiş.

Zordur. Onun için öyle küfrün kaynaştığı bir zamanda Rasûlüllah'ın yolunda yürüyene çok ecir var. Peygamber Efendimiz buyurmuş ki bir hadis-i şerifte:¹¹

مَنْ تَمَسَّكَ بِسُنَّتِي، عِنْدَ فَسَادِ أُمَّتِي، فَلَهُ أَجْرُ

مِائَةِ شَهِيدٍ

(الديلمى، وابن حجر، عد. عن ابن عباس)

(*Men temesseke bi-sünnetî, inde fesâdi ümmetî, felehû ecru mieti şehîd*) “Ümmetiminn bozulduğu zamanda, fesada uğradığı zamanda benim sünnetime sarılana yüz şehid sevabı var.”

E bir şehid sevabı olsa, yeter bize... Öpüp başımıza koyarız. Sen bir kere şehid olsan ne olacak? Cennete gideceksin. Allah izzet ikram edecek. Seni bir çeşit hayat ile diri kılacak.

¹¹ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV , s.198, no:6608; İbn-i Hacer, *Lisânü'l- Mîzan*, c.II, s.246, no:1033; İbn-i Adiy, *Kâmil fî'd-Duafâ*, c.II, s.327; Beyhakî, *Zühdü'l-Kebîr*, c.I, s.221, no:217; Ebû Abdullah ed-Dekkak, *Meclis fî Ru'yetu'llah*, c.I, s.218, no:503; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.V III, s.200; İbn-i Fâris RA'dan. Münzirî, *Tergîb ve Terhib*, c.I, s.41, no:65.

بَلْ أَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ

(*Bel ahyâun inde rabbihim yurzakùn*) (Âl-i İmrân: 169) Mevlâ sana rızıklar ihsân edecek. Hatta şehid memnun olacak. Diyecek ki, geride kalanlara demek isteyecek ki:

“—Yâhu korkmayın, burada çok nimet var, çok izzet var, çok ikram var, şehidliğin makamı çok yüksek.”

يَسْتَبْشِرُونَ بِنِعْمَةٍ مِنَ اللَّهِ وَفَضْلٍ

(*Yestebşirûne bi-ni'metin mina'llâhi ve fadlin*) (Âl-i İmrân: 171) Onlara söylemek isteyecek geride kalanlara. Hiç bir insan öldükten sonra dünyaya dönmek istemeyecek. Ne yapsın bu murdar dünyayı? Kimse istemeyecek ama, şehidler dünyaya tekrar gelmek isteyecek. Neden isteyecek? “Bir daha savaşıyım, bir daha şehid olayım... Bir daha savaşıyım, bir daha şehid olayım... Bir daha savaşıyım, bir daha şehid olayım...” diye, tekrar tekrar şehid olmak için isteyecek. Öyle yüksek bir makam. Bir şehidlik yeterken, Rasûlüllah Efendimiz, “Yüz şehid sevabı var!” diyor.

İşte ondan hadis okuyoruz biz burada size. İşte ondan siz hadis dinliyorsunuz. Rasûlüllah'ın yolundan gidelim diye, o makama erelim diye. Allah-u Teâlâ Hazretleri cümlemizi umduklarımıza nail eylesin... Korktuklarımızdan emniyette eylesin...

e. Musibet Zamanı Söylenecek Söz

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹²

لَيْسَتْ رَجْعُ أَحَدِكُمْ فِي كُلِّ شَيْءٍ، حَتَّىٰ فِي شَيْءٍ نَعْلِهِ،
فَإِنَّهَا مِنَ الْمَصَائِبِ

(ابن السنن في عمل يوم وليلة عن أبي هريرة)

RE. 362/2 (*Liyesterci' ehadüküm fî külli şey'in, hattâ fî şes'i na'lihî feinnehâ mine'l-mesâib.*)

Bu hadis-i şerif, bir musibetle karşılaşan müslümanın, ona karşı ne söylemesi gerektiğini ve onu ne zaman söylemesi gerektiğini anlatan bir hadis-i şeriftir.

Müslüman bir musibetle karşılaştı. Meselâ arkadaşı geldi, ona dedi ki:

“—Yâ hani şu bizim Hasan amca vardı ya...”

“—Eee?”

“—Sizlere ömür, trafik kazasında vefat etmiş.”

Meselâ, böyle dedi farz edelim. Ne diyecek o üzüntülü, elemli haberi duyan müslüman?

إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ

(البقرة: ١٥٦)

¹² Değişik lafızlarla, aynı manayı ifade edecek şekilde: Beyhakî, *Şuabü'l- İmân*, V II/117, no: 9693; İbn-i Hibban, *El-Mecrûhîn*, III/122, no: 1214; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.14, no:3475; Ebû Hüreyre RA'dan.

Münâvî, *Feyzü'l-Kadîr*, V /355.

(*Innâ lillâhi ve innâ ileyhi râciûn*) “Hepimiz Allah’ın kullarıyız, hepimiz ona döneceğiz.” (Bakara, 2/156) Bu dünya fânî. Takdir onundur. Biz onun yarattığıyız. Ne dilerse öyle eder.

Mülkünde hak tasarruf eder, keyfe mâ yeşâ’ İsterse kendi yok eder, isterse var eder.

Nasıl isterse öyle yapar. (*Innâ lillâhi ve innâ ileyhi râciûn*) denilecek. Bu bir ayet-i kerimedir. Ayet-i kerimenin içinde bize emredilmiş bir cümledir ki:

إِذَا أَصَابَتْهُمْ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ

(البقرة: ١٥٦)

(*İzâ esâbethüm musîbetün kâlû*) “Mü’min-i kâmiller kendilerine bir musibet geldiği zaman derlerdi ki: (*Innâ lilla h ve innâ ileyhi râciûn*)” diye Kur’an-ı Kerim bize bildiriyor. (Bakara, 2/156)

O halde biz de böyle istircâ’ denir buna, böyle bir musibet ile karşılaşınca bu sözü söyleyeceğiz. Evet, usul, yol, hadiselerin, musibetlerin karşısında takınacağımız tavır bu.

Şimdi bu bilgiyi bildiğinize göre, Peygamber Efendimiz buyuruyor ki hadis-i şerifte:

(*Liyesterci’ ehadüküm*) “Sizden her biriniz, (*Innâ lillâh ve innâ ileyhi râciûn*) diye bu cümleyi, bu sözü söylesin (*mine’l-mesâibi*) musibetlere karşı, (*fî külli şey’in*) her şeyde, (*hattâ fî şes’i na’lihî*) ayağına taktığı terliğin bağı koptuğu zaman bile öyle desin. (*Feinnehâ mine’l-mesâib*) Çünkü o da bir musibettir. Ayağında

kopmasaydı güzelce yürüyüp gidecektin. Koptu, başladın sürümeye, yürüyememeğe. O zaman bile öyle desin!

Demek ki, musibetlere karşı söyleyeceğimiz o şeyi küçük, ufak, büyük demeden her yerde söylememizi Efendimiz bize tavsiye etmiş oldu. Öğrenin, öğrenelim, yazalım:

إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ

(البقرة: ١٥٦)

(*Innâ li'llâhi ve innâ ileyhi râciûn*)

f. Komşusu Aç İken Tok Olan Kimse

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹³

لَيْسَ الْمُؤْمِنُ بِالَّذِي يَشْبَعُ، وَجَارُهُ جَائِعٌ إِلَى
جَنْبِهِ

(خ. في الأدب، ع. طب. ك. عن عائشة؛ ق. خط. عن ابن عباس)

RE. 362/3 (*Leyse'l-mü'minü bi'llezî yeşbeu, ve câruhû câiun ilâ cenbihî.*)

¹³ Buhârî, *el-Edebü'l-Müfred*, I/52, no: 112; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, V/92, no: 2699; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-Kübrâ*, XII/154, no: 12741; Hâkim, *Müstedrek*, II/15, no: 2166; Hz. Aişe RA'dan.

Beyhakî, *Sünen-i Kübrâ*, III/10; Beyhakî, *Şuabü'l-İmân*, III/225, no: 3389, V/31, no: 5660; Hatîb-i Bağdâdî, *Tarih-i Bağdad*, X/391; İbn-i Ebî Hâtim, *İlel*, II/329, no: 2507; İbn-i Abbas RA'dan.

Hakim, hadisin sahih olduğunu; Zehebî, zayıf olduğunu; Heysemi, Taberânî'nin ravilerinin sika olduğunu söylemiştir. (Gümüşhanevî, *Levâmiu'l-Ukûl*, IV/18.)

Bunu da şimdi, biraz iktisad tahsili yapmış olan, iktisadî sistemleri bilen, komünizm nedir, kapitalizm nedir, istismar nedir, sömürü nedir filan, bunların böyle fazlaca –mesleği icabı– lafını duymuş olan kimseler dinlesin.

Bak Peygamber Efendimiz SAS ne buyuruyor: (*Leyse'l- mü'minü*) “Mü'min, ehl-i iman değildir.” Kim? (*Bi'llezî yeşbeu ve câruhû câiun ilâ cenbihî*) “Yan tarafındaki komşusu aç iken kendisi doyan mü'min değildir. Yan taraftaki komşusu aç iken kendisi doyan, karnını şişiren mü'min değildir.” diyor PeygamberEfendimiz. Ne kadar büyük bir tehdit... Yâni, mü'min değildir demek, çok fena bir noktaya götürür insanı.

“–Nedir bu mü'min değildir? Ben '*Lâ ilâhe illa'llâh, muhammedün rasûlü'llâh*' diyorum ama, komşumla biraz alâkam zayıf?”

Buradaki “Mü'min değildir!”den murat, “İyi bir müslüman böyle yapmaz!” demek. Kâmil bir mü'min böyle yapmaz. Kâmil bir mü'min ne yapar? Komşusuyla ilgilenir. Komşusu açsa, yemeği bölüşür. Derdi varsa, derdine ortak olur. Sıkıntısı varsa, yardımcı olur. Hizmet mümkünse, hizmet eder. Komşuluğu güzel yap mağa çalışır.

İşte İslâm, komşuluk haklarına böyle önem veriyor, bir. Bir de etrafındaki cemiyetin mensuplarıyla ilgili olmamızı, dikkat etmemizi, onlarla alâkamızı sürdürmemizi bize öğretiyor iki.

Şimdi bu prensip varken bir müslüman ne yapar? Komşusunu kollar, bakar, biraz geçimi iyi değilse ona yemek gönderir, yardım eder, çoluk çocuğuna bir şeyler verir filan... Neticede o

kimse yi osıkıntılarının elemelerinden kurtarır. Açlıktan kurtarır, yardımcı olur ona. O da öteki kardeşine sevgi duyar. Bana sıkıntılı zamanımda yardım etti bu kardeşim der.

Benim bir tanıdığım var... Dükkânına oturdum, gelene çeşitli muamele yapıyor. Birisine hoş geldin diyor; birisine buyur ediyordur, çay ikram ediyor; ötekisine kaşlarını çatıyor; ötekisini yazıhane ye bile almıyor, camı açıyor, oradan parayı alıyor veriyor, tamam, gidiyor... Bir tanesine çok soğuk muamele etti.

“—Niye soğuk muamele ettin?” dedim.

“—Bu, borç aldı geçenlerde... Borcun zamanı geldiği halde hâlâ borcunu vermedi. Şimdi gene borç almak istiyor. Yâni tattıracak borcu, kaçıp gidecek. Yüz vermeğe gelmez. Yüz verdin mi olmaz. Sen o parayı ver, borcunu öde! Ben sana malı vermişim, sen onu satmışsın. Ne diye vermiyorsun benim paramı?”

Bir tanesine çok iltifat etti, buyur filan...

“—Niye buna iltifat ettin?” dedim gittikten sonra.

“—Bu, güzel huylu bir arkadaş... Tâ işin başındayken bir gün bana geldi. Boyun bükük: ‘Ağabey ben fakir bir insanım. Sana verecek param yok. Bana iki çuval pirinç ver, ben şu pirinçleri götürüp satayım, sana parasını getireyim!’ dedi, yalvardı.

Baktım, haline acıdım, itimad ettim, iki çuval pirinç verdim ona... Hakikaten o iki çuval pirinci çarşıda, pazarda sattı, parasını getirdi,

ödedi. İki çuval daha aldı, ödedi. İki çuval daha aldı, ödedi...

Eh Allah öyle dürüst, borcuna sadık olan esnafa yardım eder. Yardım etmiş, işi ilerlemiş. Şimdi bilmem hangi semtte, çok büyük bir bakkaliye dükkânı varmış. “Hiç başka bir dükkâna gitmez. O ilk başta ben ona iyilik yaptım diye, dosdoğru bana gelir. Başka yere gitmez, fiyat da sormaz, ‘Şunları şunları benim dükkânıma gönder!’ der, gider.” diyor.

İşte biz çevremizle ilgileneceğiz, yardımcı olacağız, açlıklarını gidereceğiz, çıplaklıklarını gidereceğiz, komşularımızın sıkıntı - larını gidereceğiz, bize oradan zarar gelmemesine çalışacağız, bizim onlara mazarratımızın dokunmamasına gayret edeceğiz. İyi mü’min böyle yapar. İmanın gereği, komşuya ikram etmektir.

“—Hocam şimdi yanımdaki komşu, bilmiyorum ne tip adam...” İslâm’da komşu hakkı başlı başına bir haktır. Komşuluk hakkı başlı başına bir haktır. Eğer yahudi de olsa, ermeni de olsa, hristiyan da olsa değişmez. Komşuluk hakkı var. Komşuluk yapacaksın ona, güzel muamele edeceksin. Eğer mü’minse iki misli olur hakkı. Hem komşuluk, hem de mü’minlikten dolayı iki kat olur bağlantısı. Bir de akraba ise üç misli olur. Ama akraba olduğu halde, alt alta bir apartmanda oturup kalktıkları halde birbirleriyle kanlı bıçaklı olursa bir insan, ona ne demeli bilmiyorum. İyi müslüman değil yâni. İyi müslüman olmayı Allah böyle bizim hareketlerimizde göstermek nasib etsin...

Ekseriyetle kendimize pek itimat etmeyelim, iyi müslümanlar değildir. Umumiyetle kendinizi yoklayın, kendimizi yoklayalım, çok kusurumuz vardır. Yâni biz kendimiz namaz kılıyoruz diye, biraz böyle hayr ü hasenât yapıyoruz diye, hacca gittik filan diye bir şey sanırsınız kendimizi. Çok kusurumuz vardır. İyi müslümanlık kolay değil. İyi müslümanlık, güzel huy demektir.

İmâm-ı Azam Hazretleri'nin hanesine komşusu gelmiş. Oturmuş biraz ama, şöyle burnunu tutarak oturmuş. Ondan sonra da:

“—Yâ komşu, affedersin, söylemeyecektim ama mecbur kaldım. Senin evde çok çetin bir koku var.”

“—Var, biliyorum.” demiş.

“—Nedir bu?”

Hık mık filan... Sonunda anlaşılmış. Komşunun lağımı patlamış, oradan geçiyor su. Onun evinden geçiyor. Komşunun lağımı. Tabii çirkin kokar. Oradan geçiyor. Adam mahçup olmuş. Kendi lağımı patlamış da orayı öyle pis kokutuyor.

“—Yâ insan söylemez mi? Bak benim lağımım patlamış, senin evinden geçiyor. Bir haber verseydin tamir ettirseydim.”

Sonradan bakmış, onun o sabrı, komşuya eza cefâ vermemekiçin, onu üzmemek için sabretmesi komşunun şeyine, hoşuna gitmiş. Böyle bir dinin sahipleri, hak din sahipleridir demiş, kendi yolunu bırakmış, imana gelmiş, müslüman olmuş gayr-ı müslim iken... Böyle kitaplar yazarlar.

Onun için, çevremizle ilgileneceğiz. Müslüman sosyal bir insandır, ictimâî yönü olan bir insandır. Dağın başında yaşamıyoruz. Yaşamayı da tavsiye etmemiş Peygamber Efendimiz. Çevremizle ilgileneceğiz. Çevremizde olan bitenle, etrafımızda olan bitenle, mahallemizle ilgileneceğiz. Semtimizle ilgileneceğiz. Şu semtin meseleleriyle ilgileneceğiz.

Bu memleketin meseleleriyle ilgileneceğiz, fikrimizi ortaya koyacağız, gayretimizi ortaya koyacağız, şu memleketi güzelleştirmeye çalışacağız hepimiz, temiz, pak etmeye çalışacağız. Pislilikleri gidermeye çalışacağız. Hırsızlığı engellemeye çalışacağız. Rüşveti kesmeye çalışacağız değil mi. Yâni ne çeşit kötülük varsa bunları engellemeye çalışacağız.

g. Gönül Gözü Görmeyen Kimse

لَيْسَ الْأَعْمَىٰ مِنْ يَعْمَىٰ بَصَرِهِ، إِنَّمَا الْأَعْمَىٰ مَنْ
تَعْمَىٰ بِصِيرَتِهِ

(ك.هـ.ب. والديلمي عن عبد الله بن جراد)

RE. 362/4 (*Leyse'l-a'mâ men ya'mâ basaruhû, inneme'l-a'mâ men ta'mâ basîretühû.*)¹⁴

Bu hadis-i şerifi de söyleyelim, bitirelim. Peygamber Efendimiz buyuruyor ki: “A'mâ, yâni gözsüz, gözleri görmeyen kör kimse, (*men ya'mâ basaruhû*) gözleri kapalı olan

¹⁴ Beyhakî, *Şuabü'l-İmân*, II/127, no: 1372; Hakîm-i Tirmizî, *Nevâdirü'l-Usûl fî Ehâdisi'r-Rasûl*, I/211; Münâvî, *Feyzü'l-Kadîr*, V /355. (Abdullah ibn-i Cerâd RA'dan rivâyet edilmiştir.) Ayrıca Zehebî'nin *Duafâ'sında* yer almaktadır. (Gümüştanevî, *Levâmiu'l-Ukûl*, IV /19.)

kimse değildir, gözü kör olan kimse değildir. (*Inneme'l-a'mâ*) Asıl, hakiki a'mâ, ancak ve ancak (*men ta'mâ basîretühû*) gönül gözü kör olandır.” Yoksa insanın bu gözü kör olabilir.

Hatta bir hadis-i şerifte eskiden geçmişti. Eğer hatırlınızda tutabiliyorsanız, ben söyleyince belki bir kısmınız hatırlayacak:¹⁵

قَالَ اللهُ: مَنْ سَلِبَتْ كَرِيمَتَيْهِ عَوَّضْتُهُ مِنْهُمَا
الْجَنَّةَ

(طب. طس. عن جرير)

(*Kàle'llàhu*) Allah-u Teâlâ Hazretleri buyurdu ki: (*Men sülibet kerîmeteyhi*) “Bir insanın gözlerini alırsam, o da sabırla karşılarsa; (*avvadtühü minhüme'l-cenneh*) o gözlerine mukabil mutlaka ona cenneti veririm.”

Duası makbul, sahabeden bir zât [Sa'd ibn-i Ebî Vakkas RA] herkese dua edermiş, dediği şıp diye olurmuş. Kendisinin gözleri görmez oluyor da, istemiyor kendisinin gözlerinin açılmasını... Diyorlar ki:

“—Sen kendine de dua etsene! Bize dua ediyorsun, o luyor her istediğin... Kendine de dua etsene!”

Demiş ki:

“—Ben Allah'ın takdirini, gözümün nurundan daha çok severim!”

Râzı... Ne güzel duygularla... Allah onların şefaatine nail eylesin...

¹⁵ Taberânî, *Mü'cemü'l-Kebîr*, c.II, s.303, no:2263; Heysemî, *Mecmau'z-Zevâid*, c.II, s.309; Cerîr RA'dan.

İnsanın gözü görmeyebilir ama, iyi kalpli olur, hayırsever olur, hoş insan olur, mü'min insan olur, ibadet ehli olur... Asıl körlük, gönül gözünün kapalılığı... Gönül gözü kapalı olunca insan hayrı görmez, şerri işler; doğru yolu görmez, yanlış yolda gider. İnsanlara iyilik yapmanın kadr ü kıymetini bilmez. Bu dünyanın faniliğini bilmez, bu dünyadan sonra bir zaman gelip de ahirette hesap verileceğini, bir büyük mahkeme kurulacağını bilmez. Bu dünyada böyle burnunun doğrusuna, yalan yanlış işler yaparak yürür gider. E bunun gözleri görüyor ama, görse yanlış yolda gitmeyecekti.

Aslında görmüyor, gönül gözü kör...

İşte asıl körlük, o gönül gözünün kör olmasıdır. Yoksa bir insana Allah bazen, iki gözü görmediği halde birçok şeyleri gösterir. Allah-u Teâlâ Hazretleri cümlemizi gönül gözü açık, içi nurlu, hakkı gören, Hakk'a tâbi olan kullardan eylesin...

Fâtiha-i Şerîfe mea'l-besmele!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

27. 03. 1983 - İskenderpaşa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

